

Alþingi
Erindi nr. P 131/685
komudagur 29.12.2004

HÁSKÓLI ÍSLANDS

Líffræðistofnun Háskólans
Óskju, Sturlugötu 7
101 Reykjavík
Sími: 525-4600
Bréfasími: 525 4069
Tölvufang: sigsnor@hi.is

Nefndasviðs Alþingis
Austurstræti 8-10
101 Reykjavík

17.12.2004

Umsögn um frumvarp til laga um breytingu á lögum um mat á umhverfisáhrifum, nr. 106/2000, og skipulags- og byggingarlögum, nr. 73/1997, með síðari breytingum.

Frumvarp það sem nú liggur fyrir varðar lög sem eru mjög mikilvæg í ljósi þeirrar þróunar sem orðið hefur í umhverfis- og náttúruverndarmálum á undanförunum árum. Þetta kemur glögglega fram í upphafsgreinum laganna sem tíunda markmiðin með lagasetningunni. Umsögn þessi grundvallast á því hversu vel má ætla að þær breytingar sem frumvarpið gerir ráð fyrir stuðli að því að markmiðum laganna verði náð á fullnægjandi hátt.

Frumvarpið felur í sér margar breytingar sem eru til bóta, t.a.m. mikilvæga viðbót við 1. grein laganna um umhverfismat og viðbót við 5.gr. um sameiginlegt mat á aðskildum framkvæmdum sem þó eru háðar hverri annari.

Ein mikilvægasta breytingin sem frumvarpið gerir ráð fyrir er að Skipulagsstofnun skuli ekki fella úrskurð um framkvæmd í framhaldi af athugun sinni á matsskýrslu framkvæmdaraðila heldur skila rökstuddu álit um hana. Þessi breyting er gerð til að taka af öll tvímæli um að það sé ekki á valdi Skipulagsstofnunar að hafna eða veita leyfi fyrir framkvæmd, slíkt vald sé hjá þar til bærum stjórnvöldum. Þetta eru í sjálfu sér auðskilin rök sem lúta að því að stjórnýsla sé skýr og sem einföldust.

Í ýmsum greinum virðist sem vakað hafi fyrir höfundum frumvarpsins að þrengja möguleika almennings til að taka þátt í matsferli um framkvæmdir sem augljóslega geta

varðað hagsmuni almennra borgara og orðið til þess að auka traust almennings á matsferlinu. Það er t.a.m. óskiljanlegt hvaða tilgangi það þjónar að matsskýrsla skuli ekki lögð fram opinberlega um leið og henni er skilað til Skipulagsstofnunar. Eru menn smeykir um að Skipulagsstofnun geti ekki unnið faglega að álitinu þótt almenn umræða verði um matsskýrsluna?

Ein mikilvægasta breyting sem frumvarpið kveður á um varðar lög um skipulags- og byggingamál og lýtur að ákvörðunum um að leyfa eða hafna tilteknum framkvæmdum, m.a. framkvæmdum sem hafa farið í mat á umhverfisáhrifum samkvæmt lögum þar að lútandi. Um þetta segir í frumvarpinu í tilögum um breytingar á 27. grein laganna:

“Við umfjöllun um umsókn um framkvæmdaleyfi vegna matsskyldrar framkvæmdar skal sveitarstjórn kynna sér matsskýrslu framkvæmdaraðila um framkvæmdina og kanna hvort framkvæmdin er sú sem lýst er í matsskýrslu. Þá skal sveitarstjórn taka rökstudda afstöðu til álits Skipulagsstofnunar um mat á umhverfisáhrifum framkvæmdarinnar.

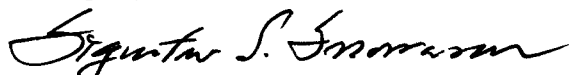
Sveitarstjórn getur bundið framkvæmdaleyfi þeim skilyrðum er fram kunna að koma í álit Skipulagsstofnunar að svo miklu leyti sem aðrir sem veita leyfi til framkvæmda samkvæmt sérlögum hafa ekki tekið afstöðu til þeirra. Jafnframt er sveitarstjórn heimilt að binda framkvæmd skilyrðum sem sett eru í samræmi við gildandi skipulagsáætlanir sveitarfélagsins.

Fyrsta málsgrein 27. greinar nógildandi laga hljóðar svo:” **“Meiri háttar framkvæmdir sem áhrif hafa á umhverfið og breyta ásýnd þess, svo sem breytingar lands með jarðvegi eða efnistöku skulu vera í samræmi við skipulagsáætlanir og úrskurð um mat á umhverfisáhrifum þar sem það á við.”** Frumvarpið gerir ráð fyrir að þessi grein verði felld niður. Að mínu mati ætti þessi grein að standa óbreytt að því undanskildu að í stað orðsins “úrskurð” kæmi “álit Skipulagsstofnunar”. Undirritaður fær með engu móti séð að slíkt ákvæði bindi hendur leyfisveitanda hvað snertir veitingu eða synjun framkvæmdaleyfis. Það ætti hins vegar að auka líkurnar á að farið væri eftir ábendingum og skilyrðum sem fram koma í álitinu sem öll miða að því að framkvæmdin valdi sem minnstum skaða á umhverfinu.

Frekari athugasemdir er að finna í meðfylgjandi skjali.

Ég biðst velvirðingar á að hafa ekki komið þessari umsögn til nefndarinnar fyrir tilsettan frest. Jafnframt vil ég bera fram þá kvörtun að þessir frestir eru oftast alltof stuttir. Þetta eru iðulega mál sem eru flókin og það þarf langan tíma til að kynna sér þau og vinna umsagnir þannig að þær séu líklegar til að koma að gagni, enda koma oft margir sérfræðingar stofnunarinnar að undirbúningi umsagnanna.

Virðingarfyllst,

Sigurður S. Snorrason

Formaður stjórnar Líffræðistofnunar Háskólans

Líffræðistofnun Háskóla Íslands

Umsögn og athugasemdir við einstakar greinar frumvarps til laga um breytingu á lögum um mat á umhverfisáhrifum, nr. 106/2000, og skipulags- og byggingarlögum, nr. 73/1997, með síðari breytingum.

Athugasemdir okkar má lesa á eftir hverri grein. Þær eru feitletraðar.

I. KAFLI

Breytingar á lögum um mat á umhverfisáhrifum, nr. 106/2000.

1. gr.

1. gr. laganna orðast svo:

Markmið laga þessara er:

- a. að tryggja að áður en leyfi er veitt fyrir framkvæmd sem kann vegna staðsetningar, starfsemi sem henni fylgir, eðlis eða umfangs að hafa í för með sér umtalsverð umhverfisáhrif hafi farið fram mat á umhverfisáhrifum viðkomandi framkvæmdar,
- b. að draga eins og kostur er úr neikvæðum umhverfisáhrifum framkvæmdar,
- c. að stuðla að samvinnu þeirra aðila sem hafa hagsmuna að gæta eða láta sig málið varða vegna framkvæmda sem falla undir ákvæði laga þessara,
- d. að kynna fyrir almenningi umhverfisáhrif framkvæmda sem falla undir ákvæði laga þessara og mótvægisáðgerðir vegna þeirra og gefa almenningi kost á að koma að athugasemdum og upplýsingum áður en álit Skipulagsstofnunar um mat á umhverfisáhrifum framkvæmdar liggur fyrir.

Umsögn:

b. Liður frumvarpsins er mjög mikilvæg viðbót. Þessi liður er þó þess eðlis að hann á betur heima sem síðasti liður í greininni, - sem eins konar yfirlýsing um ætluð áhrif matsferlisins.

----- o o o -----

2. gr.

2. gr. laganna orðast svo:

Lög þessi gilda um framkvæmdir sem falla undir ákvæði laga þessara, á landi, í landhelgi, í lofthelgi og í mengunarlögsögu Íslands.

Engar athugasemdir eru gerðar við 2. gr.

----- o o o -----

3. gr.

Eftirfarandi breytingar verða á 3. gr. laganna:

- a. A-liður fellur brott, **b-liður verður a-liður og c-liður verður b-liður.**
- b. Á eftir **b-lið** (er c-liður í lögnum) kemur nýr liður (**c-liður**) sem orðast svo: *Frummatsskýrsla:* Skýrsla framkvæmdaraðila um mat á umhverfisáhrifum sem Skipulagsstofnun auglýsir til kynningar.
- c. D-liður orðast svo: *Leyfi til framkvæmda:* Framkvæmdaleyfi og byggingarleyfi samkvæmt skipulags- og byggingarlögum og önnur leyfi til starfsemi og framkvæmda samkvæmt sérlögum sem um viðkomandi framkvæmd gilda.
- d. 1. efnismásl. h-liðar orðast svo: Skýrsla framkvæmdaraðila um mat á umhverfisáhrifum fyrirhugaðrar framkvæmdar og starfsemi sem henni fylgir ásamt tillögum um mótvægisáðgerðir eftir því sem við á.
- e. Við k-lið bætist nýr máslíður sem orðast svo: Þar með eru þó ekki talin þjóðhagsleg áhrif og arðsemi einstakra framkvæmda.
- f. Á eftir k-lið koma tveir nýir liðir sem orðast svo:

m. *Umhverfisverndarsamtök*: Samtök sem hafa umhverfisvernd að meginmarkmiði. Þau skulu vera opin fyrir almennri aðild, gefa út ársskýrslur um starfsemi sína og hafa endurskoðað bókhald.

n. *Umsagnaraðilar*: Opinberar stofnanir og stjórnvöld sem sinna lögbundnum verkefnum er varða matsskyldar framkvæmdir eða umhverfisáhrif þeirra.

Umsögn: Hér koma inn ýmsar nauðsynlegar breytingar, sbr. b, c og m-liðir frumvarps.

Viðbæturnar við k-lið laganna (sjá e-lið frumvarps) orka tvímælis. Við teljum þetta óþarfa takmörkun sem geti leitt til þröngsýni í því hvernig menn nálgast matsferilinn og ræða um hann.

Í frumvarpinu virðast hafa orðið stafabrengr. Lagfæringar settar inn feitletraðar.

Í f-lið frumvarpsins er vísað til k-liðar sem síðasta liðar í lögnum. Þetta er misritun því síðasti liðurinn í lögnum er l-liður.

----- o o o -----

4. gr.

2. másl. 2. mgr. 4. gr. laganna orðast svo: Skipulagsstofnun tekur ákvörðun um hvort framkvæmd skv. 6. gr. skuli háð mati á umhverfisáhrifum og gefur álit um mat á umhverfisáhrifum framkvæmdar og starfsemi sem henni fylgir.

Engar athugasemdir eru gerðar við 4. gr.

----- o o o -----

5. gr.

2. mgr. 5. gr. laganna orðast svo:

Í þeim tilvikum þegar fleiri en ein matsskyld framkvæmd eru fyrirhugaðar á sama svæði eða framkvæmdirnar eru háðar hver annarri getur Skipulagsstofnun að höfðu samráði við viðkomandi framkvæmdaraðila og leyfisveitendur ákveðið að umhverfisáhrif þeirra skuli metin sameiginlega.

Umsögn: Hér er á ferðinni mjög mikilvæg viðbót sem ber að fagna.

Hvað löginn varðar þá finnst okkur að það beri að endurskoða málsgreinarnar um sérstakar undanþágur. Það má varpa fram þeirri spurningu hvort þessar greinar séu nauðsynlegar og telji menn svo þá sé það vandlega rökstutt og skýrt sérstaklega með raunhæfum dæmum.

----- o o o -----

6. gr.

4. mgr. 6. gr. laganna fellur brott.

Umsögn: Við gerum ekki athugasemd við 6. grein frumvarpsins. Hins vegar teljum við að það beri brýna nauðsyn til þess að endurskoða 6. og 7. greinar laganna sérstaklega með tilliti til áforma um framkvæmdir er kunna að hafa áhrif á verndarsvæði.

----- o o o -----

7. gr.

Á eftir 1. másl. 2. mgr. 8. gr. laganna koma tveir nýir málsliðir sem orðast svo: Skipulagsstofnun getur fallist á tillögu að matsáætlun með eða án athugasemda. Geri stofnunin athugasemdir skulu þær verða hluti af matsáætlun.

Umsögn: Þetta eru þarfar viðbætur sem stuðla að auknum gæðum matsferilsins.

Auk þessara breytinga leggjum við til að 3 setning hljóði svo: Þar skal og vera áætlun um á hvaða þætti framkvæmdarinnar og umhverfis lögð verði áhersla, hvaða gögn liggi fyrir, hvaða gagna þurfi að afla, svo og um kynningu og samráð. Viðbótin sem lögð er til er undirstrikuð.

----- o o o -----

8. gr.

Eftirfarandi breytingar verða á 9. gr. laganna:

a. 1. mgr. orðast svo:

Ef framkvæmdaraðili hyggur á framkvæmd eða starfsemi sem háð er mati á umhverfisáhrifum skal að lokinni málsmeðferð skv. 8. gr. unnin skýrsla um mat á umhverfisáhrifum hinnar fyrirhuguðu framkvæmdar. Skýrslan skal unnin af framkvæmdaraðila. Skal gerð og efni matsskýrslu vera í samræmi við matsáætlun, sbr. 8. gr.

b. 3. másl. 2. mgr. orðast svo: Lýsa skal þeim þáttum fyrirhugaðrar framkvæmdar sem líklegast er talið að geti valdið áhrifum á umhverfið, þar á meðal umfangi, hönnun og staðsetningu, samræmi við skipulagsáætlanir, fyrirhuguðum mótvægisáðgerðum og tillögum um umhverfissvöktun þar sem það á við.

c. Við 2. mgr. bætist nýr málsliður sem orðast svo: Í niðurstöðu matsskýrslu skal geta um flokkun og viðmið umhverfisáhrifa einstakra þátta framkvæmdar á grundvelli leiðbeininga sem Skipulagsstofnun gefur út, sbr. 20. gr. 3

Umsögn: Þetta eru þarfar viðbætur sem stuðla að auknum gæðum matsferilsins.

----- o o o -----

9. gr.

Eftirfarandi breytingar verða á 10. gr. laganna:

a. Í stað orðsins „matsskýrslu“ í 1. mgr. kemur: frummatsskýrslu; og í stað orðsins „skýrslan“ í sömu málsgrein kemur: frummatsskýrslan.

b. Í stað orðsins „matsskýrslu“ í 1. másl. 2. mgr. kemur: frummatsskýrslu.

c. Í stað orðanna „matsskýrslu“ og „matsskýrsla“ í 1. og 2. másl. 3. mgr. kemur: frummatsskýrslu; og: frummatsskýrsla.

d. Í stað orðanna „Matsskýrslan“ og „matsskýrslu“ í 1. og 2. másl. 4. mgr. kemur: Frummatsskýrslan; og: frummatsskýrslu.

e. Í stað orðsins „matsskýrslu“ í 2. másl. 5. mgr. kemur: frummatsskýrslu.

f. 6. mgr. orðast svo:

Skipulagsstofnun skal senda framkvæmdaraðila umsagnir og athugasemdir sem henni berast. Þegar umsagnir og athugasemdir hafa borist framkvæmdaraðila skal hann vinna matsskýrslu.

Framkvæmdaraðili skal gera grein fyrir framkomnum athugasemdum og umsögnum og taka afstöðu til þeirra í matsskýrslunni.

Umsögn: Hér er um breytingar að ræða sem almennt gætu orðið til bóta ef rétt er að þeim staðið.

Stungið er upp á tveggja þrepa kerfi þar sem fyrst er unnin frummatsskýrsla sem lögð er fram opinberlega. Um hana er óskað umsagna frá ýmsum aðilum, leyfisveitendum og öðrum aðilum sem búa yfir sérfræðiþekkingu um allt er varðar hugsanleg umhverfisáhrif. Þá er almenningi boðið að gera athugasemdir við frummatsskýrsluna. Með þetta veganesti skal framkvæmdaraðili vinna matsskýrslu þar sem gerð er grein fyrir umsögnum og athugasemdum og þar sem “tekin er afstaða” til þeirra.

Nauðsynlegt er að bæta við 6. mgr. ákvæðum um frest til að skila matsskýrslu. Eðlilegt væri að slíkur frestur væri 4 – 6 vikur. Hins vegar mætti ímynda sér að skipulagsstofnun gæti veitt undanþágur frá þessu sé um það sótt, enda sé um að ræða að fram þurfi að fara tímafreakar athuganir á tilteknum atriðum eða ef endurhanna þarf mannvirki. Eðlilegt er að slíkar undanþágur og rökstuðning fyrir þeim séu kynntar á opinberum vettvangi.

Sá alvarlegi galli er á þessari grein, eins og hún yrði eftir breytingarnar sem frumvarpið gerir ráð fyrir, að í henni er ekki gert ráð fyrir að matsskýrslan verði gerð að opinberu plaggi um leið og henni er skilað til Skipulagsstofnunar. Það hlýtur að teljast eðlileg krafa allra þeirra sem gefið hafa umsagnir um eða gert athugasemdir við frummatsskýrsluna að þeir fái aðgang að matsskýrslunni m.a. til að geta kynnt sér afstöðu framkvæmdaraðilans til umsagna og athugasemda. Við sjáum engin haldbær rök fyrir því að takmarka aðkomu umsagnaraðila og almennings á þessu stigi matsferilsins. Þvert á móti má ætla að Skipulagsstofnun, og þar með samfélagið allt, gæti haft mikið gagn af því að fá uppbyggileg viðbrögð við matsskýrslunni. Þá væri og tryggt að allir aðilar hefðu nákvæma vitneskju um öll gögn sem lægju fyrir hjá skipulagsstofnun og varða kunna álit hennar á matsskýrslunni.

Að lokum viljum við benda á að í 1. mgr. væri rétt að taka af öll tvímæli um hvað Skipulagsstofnun ber að gera ef frummatsskýrsla uppfyllir ekki þær kröfur sem um er rætt í málsgreininni.

----- o o o -----

10. gr.

11. gr. laganna orðast svo ásamt fyrirsögn:

Álit Skipulagsstofnunar um mat á umhverfisáhrifum.

Innan fjögurra vikna frá því að matsskýrsla liggur fyrir skal Skipulagsstofnun gefa rökstutt álit sitt á því hvort hún uppfylli skilyrði laga þessara og reglugerða settra samkvæmt þeim og að umhverfisáhrifum sé lýst á fullnægjandi hátt. Í álit Skipulagsstofnunar skal gera grein fyrir helstu forsendum og niðurstöðum þess. Jafnframt skal í álitinu fjalla um afgreiðslu framkvæmdaraðila á þeim athugasemdum og umsögnum sem bárust við kynningu á frummatsskýrslu. Telji Skipulagsstofnun að setja þurfi frekari skilyrði fyrir framkvæmdinni eða gera þurfi aðrar eða frekari mótvægisáðgerðir en fram koma í matsskýrslu skal stofnunin tilgreina skilyrðin og mótvægisáðgerðirnar og færa rök fyrir þeim. Telji Skipulagsstofnun að matsskýrsla framkvæmdaraðila víki verulega frá frummatsskýrslu skal hún auglýst að nýju skv. 10. gr. Þegar álit Skipulagsstofnunar liggur fyrir skal það kynnt umhverfisráðherra, framkvæmdaraðila, leyfisveitendum og öðrum umsagnaraðilum, svo og þeim sem gert hafa athugasemdir við frummatsskýrslu á kynningartíma. Almennur skal eiga greiðan aðgang að álit Skipulagsstofnunar og skal stofnunin auglýsa í dagblaði sem gefið er út á landsvísi að álitid liggja fyrir.

Umsögn: Þessi grein frumvarpsins er að okkar mati fullnægjandi svo fremi sem gerðar eru nauðsynlegar breytingar á 9. grein frumvarpsins (sjá aths. við 9. grein hér að ofan).

----- o o o -----

11. gr.

Við lögin bætist ný grein er verður 12. gr. þeirra og orðast svo ásamt fyrirsögn:

Endurskoðun matsskýrslu.

Ef framkvæmdir hefjast ekki innan sex ára frá því að álit Skipulagsstofnunar um mat á umhverfisáhrifum liggur fyrir skal viðkomandi leyfisveitandi óska ákvörðunar Skipulagsstofnunar um vort endurskoða þurfi að hluta eða í heild matsskýrslu framkvæmdaraðila áður en leyfi til framkvæmda er veitt.

Skipulagsstofnun getur ákveðið að endurskoða skuli matsskýrslu framkvæmdaraðila skv. 1. mgr. ef forsendur hafa breyst verulega frá því að álitid lá fyrir, svo sem vegna breytinga á náttúrufari eða

landnotkun á áhrifasvæði framkvæmdarinnar, breytinga á löggjöf um umhverfismál, breytinga á alþjóðlegum skuldbindingum eða vegna tækniþróunar varðandi framkvæmdina. Verði niðurstaðan sú að endurskoða skuli matsskýrslu að hluta eða í heild skal fara með málið skv. 8.–11. gr. eftir því sem við á.

Ákvörðun Skipulagsstofnunar um endurskoðun matsskýrslu skal auglýst í Lögbirtingablaði og dagblaði sem gefið er út á landsvisu innan viku frá því að ákvörðun liggur fyrir. Í auglýsingu skal tilgreina kæruehimildir og kærufresti.

Umsögn: Þessi grein er til mikilla bóta.

----- o o o -----

12. gr.

12. og 13. gr. laganna verða 14. og 15. gr. þeirra og orðast svo ásamt fyrirsögn, en 14. og

15. gr. verða 16. og 17. gr. laganna:

a. (14. gr.)

Málskot til ráðherra.

Ákvörðun Skipulagsstofnunar skv. 6. gr. um hvort framkvæmd sem tilgreind er í 2. viðauka sé matsskyld og ákvörðun skv. 2. mgr. 5. gr. má kæra til umhverfisráðherra; sömuleiðis ákvörðun stofnunarinnar skv. 12. gr. um endurskoðun matsskýrslu. Kærufrestur er einn mánuður frá tilkynningu um ákvörðun stofnunarinnar.

Þeir einir geta skotið máli til ráðherra sem eiga lögvarða hagsmuni tengda fyrrgreindum ákvörðunum Skipulagsstofnunar í þeim tilgangi að fá þær felldar úr gildi eða þeim breytt. Umhverfisverndar- og hagsmunasamtök sem varnarþing eiga á Íslandi njóta sama réttar, enda séu félagsmenn samtakanna 50 eða fleiri og það samrýmist tilgangi samtakanna að gæta þeirra hagsmuna sem kæran lýtur að. Enn fremur getur framkvæmdaraðili kært til ráðherra ákvörðun Skipulagsstofnunar skv. 8. gr. um synjun matsáætlunar eða breytingar á henni og ákvörðun stofnunarinnar um að frummatsskýrsla uppfylli ekki þær kröfur sem gerðar eru í 9. gr. eða sé ekki í samræmi við matsáætlun skv. 8. gr. Úrskurður í kærumáli samkvæmt þessari grein skal kveðinn upp innan tveggja mánaða frá því að kærufrestur rann út.

Úrskurður ráðherra er fullnaðarúrskurður á stjórnarsýslustigi.

b. (15. gr.)

Málskot til úrskurðarnefndar skipulags- og byggingarmála.

Ákvörðun sveitarstjórnar um útgáfu framkvæmda- og byggingarleyfis samkvæmt skipulags- og byggingarlögum fyrir matsskyldar framkvæmdir er kæránleg til úrskurðarnefndar skipulags- og byggingarmála innan mánaðar frá því að ákvörðun sveitarstjórnar um útgáfu framkvæmdaleyfis liggur fyrir. Um kæru samkvæmt þessari grein fer að öðru leyti eftir skipulags- og byggingarlögum.

Umsögn: Hér er að okkar dómi um hreina afturför að ræða frá fyrri ákvæðum. Við leggjum til að þessi ávæði verði sem einföldust og hafi að leiðarljósi að allir sitji við sama borð varðandi málskot til ráðherra, m.ö.o. að allir aðilar, þ.m.t. almennir borgarar, geti kært ákvarðanir Skipulagsstofnunar (þetta eru ákvarðanir skv. 5.gr., 6. gr.og 8. gr. laganna, og 11. gr. frumvarpsins).

----- o o o -----

13. gr.

16. gr. laganna verður 13. gr. þeirra og orðast svo:

Óheimilt er að gefa út leyfi til framkvæmdar skv. 5. eða 6. gr fyrir en álit Skipulagsstofnunar um mat á umhverfisáhrifum liggur fyrir eða ákvörðun um að framkvæmd skv. 6. gr. sé ekki matsskyld.

Við útgáfu leyfis til framkvæmdar skv. 1. mgr. skal leyfisveitandi kynna sér matsskýrslu framkvæmdaraðila um framkvæmdina og taka rökstudda afstöðu til álits Skipulagsstofnunar um mat á umhverfisáhrifum hennar. Leyfisveitandi skal birta opinberlega ákvörðun sína um útgáfu leyfis og niðurstöðu álits Skipulagsstofnunar um mat á umhverfisáhrifum innan viku

frá útgáfu leyfis. Í ákvörðun skal tilgreina kærheimild og kærufrest þegar það á við.

Umsögn: Hér er um lykilgrein að ræða og það hljóta að vakna upp spurningar um hvernig menn túlka þá lagaskyldu sem hér er lögð á herðar leyfisveitenda sem felst í orðunum “að taka rökstudda afstöðu til álits Skipulagsstofnunar. Það virðist þó ljóst að leyfisveitandi er algerlega óbundinn af því sem fram kemur í matsskýrslu og áliti Skipulagsstofnunar svo fremi sem ekki er um að ræða ábendingar um að framkvæmdin gæti falið í sér brot á lögum.

SJÁ NÁNARI ATHUGASEMDIR VIÐ 22.GR. FRUMVARPSINS HÉR AÐ NEÐAN.

----- o o o -----

14. gr.

17. gr. laganna verður 18. gr. þeirra og orðast svo ásamt fyrirsögn:

Eftirlit framkvæmda.

Leyfisveitandi eða aðrir sem falið er með lögum eftirlit með framkvæmdum hafa eftirlit með því að matsskyldri framkvæmd sé hagað í samræmi við leyfi og fer um eftirlitið samkvæmt hlutaðeigandi lögum.

Engar athugasemdir eru gerðar við 14. gr.

----- o o o -----

15. gr.

Eftirfarandi breytingar verða á 19. gr. laganna sem verður 20. gr. þeirra en 18. gr. verður 19. gr. laganna:

a. Í stað orðsins „úrskurðum“ í f-lið komi: álitum.

b. H-liður fellur brott.

c. Við bætist ný málsgrein, svohljóðandi:

Skipulagsstofnun gefur út leiðbeiningar um mat á umhverfisáhrifum, m.a. um:

a. undirbúning og málsmeðferð vegna ákvarðana um matsskyldu framkvæmda,

b. undirbúning og málsmeðferð vegna matsáætlana,

c. undirbúning og málsmeðferð vegna matsskýrslna,

d. flokkun og viðmið umhverfisáhrifa,

e. nauðsynleg leyfi vegna matsskyldra framkvæmda.

d. Fyrirsögn greinarinnar orðast svo: *Reglugerð og leiðbeiningar um mat á umhverfisáhrifum.*

Engar athugasemdir eru gerðar við 15. gr.

----- o o o -----

16. gr.

Við lögina bætist ný grein er verður 21. gr. þeirra og orðast svo ásamt fyrirsögn:

Undanþága frá frestum.

Skipulagsstofnun er í samráði við framkvæmdaraðila heimilt í viðamiklum málum að víkja frá frestum þeim sem mælt er fyrir um í lögum þessum.

Umsögn: Þessi grein er til mikilla bóta.

----- o o o -----

17. gr.

Ákvæði til bráðabirgða II í lögnum orðast svo:

Heimilt er að ljúka mati á umhverfisáhrifum sem hafið er við gildistöku laga þessara samkvæmt þeirri málsmeðferð sem gildir samkvæmt eldri lögum til 1. janúar 2006.

Engar athugasemdir eru gerðar við 17. gr.

----- o o o -----

18. gr.

Eftirfarandi breytingar verða á 21. tölul. 1. viðauka við löginn:

- a. Á eftir orðinu „Efnistaka“ í 1. másl. kemur: á landi eða úr hafsbotni.
- b. 2. másl. fellur brott.

Engar athugasemdir eru gerðar við 18. gr.

Að okkar mati þarf að endurskoða 1. viðauka laganna og hgulanlega gera fleiri breytingar en frumvarpið leggur til.

----- o o o -----

19. gr.

Eftirfarandi breytingar verða 2. viðauka við löginn:

- a. D-liður 1. tölul. orðast svo: Nýræktun skóga á 50 ha svæði eða stærra þar sem ekki er í gildi skipulagsáætlun sem markar stefnu um skógrækt og leyfisveitingar vegna slíkra framkvæmda eða nýræktun skóga á verndarsvæðum, svo og ruðningur á náttúrulegum skógi.
- b. A-liður 2. tölul. orðast svo: Efnistaka á landi eða úr hafsbotni þar sem áætluð efnistaka raskar 25.000 m² svæði eða stærra eða er 50.000m³ eða meiri. Efnistaka þar sem fleiri en einn efnistökuastaður vegna sömu framkvæmdar og á sama svæði ná samanlagt yfir 25.000 m².
- c. Í stað orðanna „100 kW“ í a-lið 3. tölul. kemur: 200 kW.
- d. Orðin „ofan jarðar“ í e-lið 3. tölul. falla brott.
- e. Við a-, b-, c-, d-, e-, f-, g- og i-lið 7. tölul. bætist: á verndarsvæðum.
- f. Við 10. tölul. bætast þrjú nýir liðir, a–c-liðir, sem orðast svo:
 - a. Iðnaðarframkvæmdir sem taka til stærra svæðis en 15 ha.
 - b. Bygging verslunarmiðstöðva stærri en 10.000 m² og bygging bílastæðahúsa fyrir fleiri en 400 stæði.
 - c. Bygging járnbrauta og samgöngumiðstöðva.
- g. A-liður 10. tölul., sem verður d-liður, orðast svo: Flugvellir með styttri en 2.100 m langa meginflugbraut.
- h. Í stað orðanna „á verndarsvæðum“ í g-lið 10. tölul., sem verður j-liður, kemur: 10 km eða lengri og grafnar niður.
- i. Á eftir orðunum „á strandlengjum“ í 1. másl. h-liðar 10. tölul., sem verður k-liður, kemur: á verndarsvæðum og svæðum á náttúruminjaskrá.
- j. Orðin „á verndarsvæðum“ í i-lið 10. tölul., sem verður l-liður, falla brott.
- k. Orðin „á verndarsvæðum“ í j-lið 10. tölul., sem verður m-liður, falla brott.
- l. Á eftir orðunum „á verndarsvæðum“ í c-lið 11. tölul. kemur: og svæðum á náttúruminjaskrá.

Engar athugasemdir eru gerðar við 19. gr.

II. KAFLI

Breytingar á skipulags- og byggingarlögum, nr. 73/1997, með síðari breytingum.

20. gr.

Við 6. gr. laganna bætist ný málsgrein sem orðast svo:

Sveitarstjórnun er heimilt við umfangsmiklar framkvæmdir, sem eru matsskyldar samkvæmt lögum um mat á umhverfisáhrifum, að skipa í samráði við framkvæmdaraðila og leyfisveitendur sérstaka eftirlitsnefnd sem hefur eftirlit með því að skilyrðum sem framkvæmdinni hafa verið sett sé framfylgt. Framkvæmdaraðili ber allan kostnað af starfi nefndarinnar.

Umsögn: Þessi grein er tvímælalaust til bóta. Þó finnst okkur það umhugsunarvert hvort ekki eiga að gera þetta að skyldu.

21. gr.

8. gr. laganna orðast svo:

Úrskurðarnefnd skipulags- og byggingarmála kveður upp úrskurði í ágreiningsmálum um skipulags- og byggingarmál samkvæmt lögum þessum og reglugerðum settum samkvæmt þeim. Jafnframt skal úrskurðarnefndin kveða upp úrskurði í ágreiningsmálum sem henni er falið að skera úr um á grundvelli laga um mat á umhverfisáhrifum.

Umhverfisráðherra skipar fimm menn í úrskurðarnefnd skipulags- og byggingarmála og jafnmarga til vara. Ekki skal þó skipa varamann formanns en nefndin skal tilnefna varaformann úr hópi nefndarmanna sem stýrir fundum nefndarinnar í forföllum formanns. Umhverfisráðherra skipar tvo nefndarmenn án tilnefningar og skal annar þeirra vera forstöðu maður úrskurðarnefndar og jafnframt formaður nefndarinnar. Formaður skal uppfylla starfsgengisskilyrði héraðsdómara. Hæstiréttur tilnefnir þrjú nefndarmenn og skal einn þeirra hafa lokið háskólaprófi á sviði skipulagsmála, annar í lögfræði og þriðji á sviði umhverfismála. Nefndarmenn skulu skipaðir til fjögurra ára í senn nema formaður nefndarinnar sem jafnframt skal vera forstöðumaður úrskurðarnefndar og hafa starfið að aðalstarfi. Hann skal skipaður til fimm ára að undangenginni auglýsingu í samræmi við lög nr. 70/1996, um réttindi og skyldur starfsmanna ríkisins. Varamenn skulu tilnefndir á sama hátt og uppfylla sömu hæfisskilyrði og aðalmenn.

Forstöðumaður úrskurðarnefndar hefur yfirstjórn hennar með höndum og ber ábyrgð á henni. Hann fer með fyrirsvar nefndarinnar út á við. Forstöðumaður ræður annað starfsfólk úrskurðarnefndar.

Ráðherra setur í reglugerð nánari ákvæði um störf nefndarinnar, verkefni hennar, valdsvið og starfsskilyrði. Nefndinni er heimilt að kveðja sér til fulltingis sérfróða aðila við úrskurð einstakra mála.

Úrskurðir nefndarinnar eru fullnaðarúrskurðir á stjórnarsýslustigi. Nefndin skal kveða upp úrskurð svo fljótt sem auðið er og eigi síðar en þremur mánuðum eftir að henni berst mál í hendur. Við úrlausn einstaks máls skal nefndin að jafnaði skipuð formanni ásamt tveimur aðalmönnum eftir nánari ákvörðun formanns. Sé mál viðamikil skal nefndin fjalla um það fullskipuð. Formaður ákveður í hvaða málum nefndin skuli skipuð fimm fulltrúum.

Kæru til nefndarinnar sæta stjórnvaldsákvæðanir stjórnarsýslu sveitarfélaga og samvinnunefndar miðhálandisins, þegar það á við, nema annað sé sérstaklega tiltekið í lögum. Ákvarðanir sem ráðherra ber að lögum þessum að staðfesta sæta ekki kæru til nefndarinnar. Þeir einir geta skotið máli til úrskurðarnefndarinnar sem eiga lögvarða hagsmuni tengda hinni kærðu ákvörðun. Sé um að ræða ákvarðanir vegna framkvæmda sem falla undir lög um mat á umhverfisáhrifum eiga umhverfisverndar- og hagsmunasamtök sem varnarþing eiga á Íslandi jafnframt sama rétt, enda séu félagsmenn samtakanna 50 eða fleiri og það samrýmist tilgangi samtakanna að gæta þeirra hagsmuna sem kærán lýtur að. Frestur til að skjóta máli til nefndarinnar er einn mánuður frá því að kæranda varð kunnugt, eða mátti vera kunnugt, um ákvörðun þá sem kæra á. Sé um að ræða ákvarðanir sem sæta opinberri birtingu telst kærufrestur frá birtingu ákvörðunar.

Kærandi getur krafist úrskurðar um stöðvun framkvæmda til bráðabirgða séu þær hafnar eða yfirvofandi. Komi fram krafa um slíkt skal úrskurðarnefnd svo fljótt sem verða má kveða upp úrskurð um það atriði. Úrskurði um stöðvun framkvæmda ber sveitarstjórn að framfylgja þegar í stað, með aðstoð lögreglu ef með þarf.

Um málsmeðferð fer að öðru leyti samkvæmt stjórnarsýslulögum, nr. 37/1993.

Kostnaður vegna úrskurðarnefndar greiðist úr ríkissjóði.

Umsögn: Við sjáum ekki rök fyrir þeim takmörkum sem hér eru sett varðandi það hverjir geti kært mál til úrskurðarnefndarinnar.

22. gr.

27. gr. laganna orðast svo:

Afla skal framkvæmdaleyfis sveitarstjórnar vegna meiri háttar framkvæmda sem áhrif hafa á umhverfið og breyta ásýnd þess, svo sem breytingar lands með jarðvegi eða efnistöku og annara framkvæmda sem falla undir lög um mat á umhverfisáhrifum. Þó þarf ekki að afla slíks leyfis vegna framkvæmda sem háðar eru byggingarleyfi skv. IV. kafla.

Öll efnistaka á landi og af eða úr hafsbotni innan netlaga er háð framkvæmdaleyfi hlutaðeigandi sveitarstjórnar í samræmi við ákvæði laga nr. 44/1999, um náttúruvernd. Framkvæmdaleyfi vegna efnistöku skal gefið út til tiltekins tíma þar sem gerð er grein fyrir stærð efnistökusvæðis, vinnsludýpi, magni og gerð efnis sem heimilt er að nýta samkvæmt leyfinu, vinnslutíma og frágangi á efnistökusvæði.

Sá sem óskar framkvæmdaleyfis skal senda skriflega umsókn til sveitarstjórnar ásamt nauðsynlegum gögnum sem nánar skal kveða á um í reglugerð. Við útgáfu framkvæmdaleyfis skal sveitarstjórn fjalla um og taka afstöðu til þess hvort framkvæmd er í samræmi við skipulagsáætlanir. Óheimilt er að gefa út leyfi fyrir framkvæmd samkvæmt lögum um mat á umhverfisáhrifum fyrir en álit

Skipulagsstofnunar um mat á umhverfisáhrifum liggur fyrir eða ákvörðun stofnunarinnar um að framkvæmd sé ekki matsskyld.

Við umfjöllun um umsókn um framkvæmdaleyfi vegna matsskyldrar framkvæmdar skal sveitarstjórn kynna sér matsskýrslu framkvæmdaraðila um framkvæmdina og kanna hvort framkvæmdin er sú sem lýst er í matsskýrslu. Þá skal sveitarstjórn taka rökstudda afstöðu til álits Skipulagsstofnunar um mat á umhverfisáhrifum framkvæmdarinnar.

Sveitarstjórn getur bundið framkvæmdaleyfi þeim skilyrðum er fram kunna að koma í álit Skipulagsstofnunar að svo miklu leyti sem aðrir sem veita leyfi til framkvæmda samkvæmt sérlögum hafa ekki tekið afstöðu til þeirra. Jafnframt er sveitarstjórn heimilt að binda framkvæmd skilyrðum sem sett eru í samræmi við gildandi skipulagsáætlanir sveitarfélagsins.

Ákvörðun sveitarstjórnar um útgáfu framkvæmdaleyfis vegna matsskyldra framkvæmda og niðurstaða álits Skipulagsstofnunar samkvæmt lögum um mat á umhverfisáhrifum skulu birtar með auglýsingu í Lögbirtingablaðinu og dagblaði sem gefið er út á landsvísu innan viku frá útgáfu leyfis. Í ákvörðun skal tilgreina kærheimildir og kærufresti.

Umsækjanda um framkvæmdaleyfi og hlutaðeigandi sveitarstjórn er heimilt að skjóta máli til úrskurðarnefndar um skipulags- og byggingarmál leiki vafi á því hvort framkvæmdir eru háðar ákvæðum um framkvæmdaleyfi. Framkvæmdaleyfi fellur úr gildi hefjist framkvæmdir ekki innan tólf mánaða frá útgáfu þess.

Ráðherra kveður nánar á um útgáfu framkvæmdaleyfa í reglugerð.

Landgræðslu- og skógræktaráætlanir skulu vera í samræmi við skipulagsáætlanir.

Umsögn: Líkt og í 13. gr. Frumvarpsins er hér einungis kveðið á um að sveitarstjórnaskuli “taka rökstudda afstöðu” til álits Skipulagsstofnunar. Hér er reyndar bætt við ákvæði um að sveitarstjórn geti bundið framkvæmdaleyfið skilyrðum er fram kunna að koma í álit Skipulagsstofnunar. M.ö.o. sveitarstjórn er í engu bundin því að taka mið af því sem kemur fram í matsskýrslu og álit Skipulagsstofnunar. Að því er best verður séð er hér um stórt skref afturábak að ræða frá gildandi lögum: Þar segir í fyrsti málsgrein 27. greinar: “Meiri háttar framkvæmdir sem áhrif hafa á umhverfið og breyta ásýnd þess, svo sem breytingar lands með jarðvegi eða efnistöku skulu vera í samræmi við skipulagsáætlanir og úrskurð um mat á umhverfisáhrifum þar sem það á við.” Að okkar mati ætti þessi grein að standa óbreytt að því undanskildu að í stað “úrskurð” kæmi “álit Skipulagsstofnunar”. Ekki verður séð að slíkt ákvæði bindi hendur leyfisveitanda hvað snertir veitingu eða synjun framkvæmdaleyfis. Það ætti hins vegar að auka líkurnar á að farið væri eftir ábendingum og skilyrðum sem fram koma í álitinu sem öll ættu að miða að því að framkvæmdin valdi sem minnstum skaða á umhverfinu.

VIÐ HUÖFUM EKKI ATHUGASEMDIR VIÐ AÐRAR GREINAR FRUMVARPSINS.

23. gr.

4. mgr. 39. gr. laganna fellur brott.

24. gr.

Við 43. gr. laganna bætist ný málsgrein sem orðast svo:

Sé um að ræða framkvæmd samkvæmt lögum um mat á umhverfisáhrifum er óheimilt að gefa út byggingarleyfi fyrir framkvæmd og starfsemi sem henni fylgir fyrr en álit Skipulagsstofnunar um mat á umhverfisáhrifum liggur fyrir eða ákvörðun stofnunarinnar um að framkvæmd sé ekki matskyld.

25. gr.

Á eftir orðunum „sem nemur kostnaði við“ í 3. másl. 53. gr. laganna kemur: undirbúning, svo sem vegna nauðsynlegrar aðkeyptrar sérfræðiþjónustu og.

III. KAFLI

Gildistaka o.fl.

26. gr.

Lög þessi öðlast þegar gildi.

Þegar lög þessi hafa öðlast gildi skal fella meginmál I. kafla þeirra inn í lög nr. 106 25.

maí 2000, ásamt breytingum á viðaukum við þau, og gefa þau út með samfældri greinatölu svo breytt.

27. gr.

Í stað orðanna „úrskurður“ og „úrskurð“ í 6. og 7. másl. 4. mgr. 62. gr. laga nr. 76/1970, um lax- og silungsveiði, með síðari breytingum, kemur: álit.

28. gr.

Eftirfarandi breytingar verða á lögum um náttúruvernd, nr. 44/1999, með síðari breytingum:

a. Í stað orðsins „úrskurði“ í 33. gr. laganna kemur: álit.

b. Orðin „og úrskurð um mat á umhverfisáhrifum þar sem það á við“ í 34. gr. laganna falla brott.